

LIDOVÉ TRADICE V ZAJETÍ PAMĚTI

Martina Pavlicová

O mizení tradic, jejich zapomínání a postupně také o nutnosti jejich udržování hovoří zájemci o lidovou kulturu již více než dvě století. Někdy reálněji, jindy v duchu romantických zásad, které se vinou jako červená nit dějinami tohoto zájmu v podstatě až do současnosti. „*Zachraňme, obrodme,*“ nabádá sběratel a národopisec František Kretz (1859–1929) na počátku 20. století v příspěvku o slováckých hudcích: „*Zachovejte nám milé hudce! Tím zachováte mnoho, přemnoho, navrátí se nám vyplašené ptáče, národní píseň, a staré tance v pestrém rejí doprovázení budou zase nedostižní hudci. Vraťte nám poezii lidu!*“ (Kretz 1901: 57) Řada podobně zaměřených výzev, stesků a nářků nad proměnami lidové kultury nesla v sobě především obavu, kterou jednoznačně vyjádřil muzikolog Otakar Hostinský: „*Hoří.*“ (Zíbrt 1912: 163) Znamenalo to, že je nejvyšší čas k zachycení lidových projevů, v tomto případě zejména folklorních, které se ztrácely s rychlým vývojem okolního světa. **Paměť a zapomínání**, tak bychom mohli charakterizovat souvztažnost, která odrážela pohledy na tradiční lidovou kulturu venkova v těchto fázích společenského vývoje a zároveň byla mottem tehdejších sběratelských snah. Expresivně vyjádřil dobovou náladu již zmíněný F. Kretz: „*Tam, kde dříve zaznívala na Slovácku milozvučná hudba starosvětská nedostižných hudců, tam dnes vyhání a odpuzuje Vás surový ton břeskných plechových trubek do ohluchnutí. [...] Co nezkazil drsný dech po výtělu se honícího světa, to dorazila bída a nouze, která přivodila i jiný způsob života, jenž vyloučil z lidového bytu poněkud všecek živoucí ruch a šum a zůstala náhaza sevšednělého života. Odletěly písně, odmlčeli se hudci, křepkost tanečníků zemlela. [...] Ještě místy kraj se zachovává, ale i ten neujde zkáze. Již i na něm červ moderny hlodá a zažírá se vždy hloub do posledních stehů národního statku. Není proti tomu pojištění?*“ (Kretz 1901: 54)

Přes literární charakter tohoto vyjádření ale Kretz celkem přesně, pomineme-li otázku osobního estetického cítění a vkusu, nastínil i některé objektivní příčiny, jež k dané situaci vedly – ekonomické podmínky, odchod za prací, proměnu tradičního řádu vesnice. Zatímco ale Kretz a s ním řada jiných vnímá tuto situaci jako útok na existenci tradiční lidové kultury, o třicet let později např. literární historik a průkopník studia zlidovělých a kramářských písní Bedřich Václavek (1897–1943) již daný stav, konkrétně ve vztahu k lidové písni, reálně analyzuje: „*Zde jsme u častého nářku, který se ozývá již asi padesát let, že lidová píseň hyne. Hyne píseň, která vyplynula z uzavřené, statické kultury české vesnice 18. a 19. století, protože se společenský základ této písňové kultury rozrušuje – vlivy vzdělání, vlivy dopravy, městské kultury atd. Znamená to však zánik lidové písně? Naprosto ne. Jenom změna pojmu lidové písně.*“ (Václavek 1963: 141)

Akcent kladený na **paměť a zapomínání** u starších zájemců o lidovou kulturu se tak u moderních badatelů postupně přetavil do jiné vztahové dimenze, kterou lze vnímat v rozměru **paměti a vzpomínání**. Kultura vzpomínání je v obecné podobě, jak ji charakterizoval německý egyptolog Jan Assmann, vnímána jako „*dodržení společenského závazku. Tato kultura se vztahuje ke skupině a jedná se v ní o otázku: „Co nesmíme zapomenout?“*“ (Assmann 2001: 31) V případě etnologie a studia lidové kultury může mít toto vyjádření dvojí význam: 1) co nesmí zapomenout společenství, jež je nositelem konkrétní kultury, 2) co nesmí pominout badatelé, kteří konkrétní kulturu studují.

Již první zájemci o folklor či lidovou kulturu obecně se obraceli na pamětníky co nejstarší, aby se jim podařilo zachytit archaické projevy lidové tradice. Příkladů bychom našli v národopisné literatuře mnoho. Zmíním např. sběratelku Lucii Bakešovou (1853–1935) a dívčí obřadní tanec královničky, který zrekonstruovala pro národopisnou výstavu v Ořechově v roce 1888; velkému zájmu veřejnosti se pak těšilo jeho předvedení na Národopisné výstavě československé v roce 1895 v Praze. Sama Bakešová o svých prvotních výzkumech napsala: „...a tu našli

*jsme babičku Párovu [...] Byla to náhoda, že právě ona – více než 70 letá bývala králem (královna dávno již byla mrtva) a že znala i písně, jež se v jejím mozku udržely. Ostatní staré ženy všechny byly mladší a neznaly to, co ona [...] Denně jsme babičku vyslyšali, denně něco nového v mysli její vzbuzeno, až konečně zaznamenán celý obřadní ten zvyk a pod vedením babičky nacvičeny ‚Královničky‘ pro výstavku národopisnou r. 1888 v Ořechově u Brna.*¹ Vyhledávání pamětníků a jejich vzpomínky odkrývaly zájemcům o lidové tradice obzory, které už sami ve venkovské kultuře nemohli pozorovat. Sběratelé zaznamenávali výpovědi, ale také tance či písně často s údivem a s pocity objevitele, který našel něco, co se již ztratilo z každodenního života. Oživovali tak generační paměť, která běžně odchází se svými nositeli, tedy jak píše J. Assmann (2001: 48): „*Když nositelé, kteří ji ztělesňovali, zemřou, ustoupí tato paměť paměti jiné, nové.*“

Vyhledávání nejstarších respondentů se snahou o zaznamenání „starožitných“ projevů lidové kultury se však u badatelů často pojilo s tím, že bez bližšího povšimnutí ponechávali tehdejší soudobý kulturní život.² I v případě – dnešními slovy – zúčastněného pozorování, byl jejich větší zájem vyvolán většinou obřady či slavnostmi, které ještě měly spojitost s archaickou (či domněle archaickou) kulturou, kde vynikala reprezentativní funkce a mohla je obdivovat i širší, často městská či vzdělaná společnost. Obecná představa o lidových tradicích tak byla formována pohledem zvenčí, a navíc do tohoto procesu zasahovaly nejrůzněji motivované přístupy. Důvody byly dobově estetické či etické, řada z nich byla propojena s využíváním lidové kultury v kontextech náboženských, kulturněpolitických i čistě politických (což se v našich dějinách, a nejenom v našich, ve spojení s lidovou kulturou neustále opakuje). Tomuto využití neunikly ani oblasti, které se

1. Etnologický ústav AV ČR, v. v. i, Praha, pracoviště Brno, dokumentační sbírky a fondy, sign. R/Bakešová, inv. č. 3140a; Bakešová, Lucie: *Jak jsme našli Královničky*. Rukopis z roku 1922.
2. Navíc jej mnohdy oceňovali podobnou stereotypní negativní „nálepkou“, jak jsme demonstrovali druhým úryvkem textu F. Kretze uvedeným v textu.

staly až téměř ikonickými v představě o životě lidových tradic, jako je např. slovácké Hornácko. Zatímco účast tanečníků, muzikantů a zpěváků z Hornácka na Národopisné výstavě československé v roce 1895 vnímáme v souladu s představou o uchovávání lidové kultury (byť i zde v obecnějším společenském pohledu je potřeba zohlednit důvody uspořádání této výstavy – tedy reprezentaci češství v tehdejší rakousko-uherské monarchii), předvádění folklorních projevů o půlstoletí později před představiteli komunistické moci vzbuzuje pocity spíše negativní.³

Nutno ovšem dodat, že i ve starších obdobích se badatelé nezaměřovali jen na konstatování o obecné proměně venkovské lidové kultury, ale kromě paměti kulturní je zajímala, jak jsme již výše poukázali, také **paměť individuální**. Ta byla zdrojem, skrze své nositele, poznání nejrůznějších variant písní, tanců či slovesných projevů, které byly součástí lokálního a regionálního repertoáru. Bylo zřejmé, že mezi jednotlivými nositeli existovaly rozdíly, což se projevovalo i v hierarchii v místním společenství: „*Zpěvákem nazývá lid venkovský toho, který mnoho písní zná a v hospodě u muziky hudebníkům předzpěvuje. To činí sice skoro všickni jonáci; ale takový titul dává se jen tomu, který slova písně měniti a ve zpěvu beze vší přípravy – na sebe, na svou tanečnici, na hosti aneb na pořouchlého šenkýře vhodné, na větším díle vtipné veršíky dělati umí,*“ píše obrozenecký básník, novinář a sběratel Josef Jaroslav Langer (1806–1846) v článku *Svatební obyčeje a písně* již ve 30. letech 19. století (Langer 1861: 115). Hodnocení místního kolektivu o schopnostech či nadání jednotlivých folklorních nositelů nacházíme mnohdy i mimoděk v nejrůznějších pramenech a literatuře. Etnomuzikolog Dušan Holý např. v nekrologu hornáckého vypravěče Vaška Mlýnka (1926–1976) uvádí: „*K vyprávění podědil vloh y ze strany otcovy*

3. V obecní kronice Velké nad Veličkou se dočítáme: „12. února 1955 byl pořádán ve zdejším podniku v závodní jídelně Kordárny Závodním klubem ‚Předfašankový večer‘, účinkoval ‚Slovácký krůžek‘ s cymbálovou muzikou – primáš Jožka Kubík – a Václav Mlýnek, lidový vypravěč z Kuželova. Byl pozván a účastnil se Dr. Josef Plojhar, ministr zdravotnictví, i se svým doprovodem.“ (Citováno dle Černíková 2012: 65)

i matčiny; vždyť na otce jeho matky – muzikanta Tomše, Horňáka ‘ z Hrubé Vrbky – zachytíme ještě dnes vzpomínky, jaký ,to bývali smíchar‘. A to padl už v první světové válce.“ (Holý 1978: 304)

Moderní folkloristika začala postupně vnímat problematiku individuální paměti velmi intenzivně. Významným představitelem české folkloristiky druhé poloviny 20. století, který zásadně přispěl k teorii této disciplíny, byl Oldřich Sirovátka (1925–1992). On i jeho kolegové pracovali v mezinárodních souvislostech vývoje tohoto vědního odvětví a pečlivou pozornost věnovali právě studiu interpretů, nositelů folklorních projevů a ekologické metodě, která kladla důraz na studium kontextu života folkloru a osobností, které jej interpretovaly. Důraz na nositele tradice, jejichž paměť je základem uchování folklorních projevů, ale i jejich přetváření a šíření, vedl ke studiu osobních repertoárů aktivních i latentních, záměrných a nezáměrných improvizací či ke klasifikaci typů interpretů. Pozornost se časem nesoustředila už jen na nositele, kteří vynikali, ale i na ty běžné. Vznikly práce, jež se zabývaly vypravěči či zpěváky, kteří sice nebyli považováni za vynikající interprety, ale jejich studiem byl získán obraz o běžné dobové úrovni osobních a lokálních repertoárů lidových vrstev.

Za jeden z podnětných příkladů k problematice konkrétních nositelů lze považovat výzkum etnomuzikoložky Marty Toncrové, který publikovala ve studii *Zpěvačka Františka Petřů a její repertoár* (1981). U brněnské zpěvačky, která si sestavila seznam textových incipitů téměř tří tisíc písní, ověřovala M. Toncrová tento repertoár širokého žánrového rozpětí po dobu pěti let. Podnětné jsou pasáže vztahující se právě k paměti: „*Průzkum části písní z rukopisného seznamu ukázal, že zaznamenané písně zná F. Petřů v úplnosti jen částečně, vzpomíná si např. jen na úvodní sloku. Naproti tomu si však pamatuje rozlehlé epické písně, např. zlidovělé (Vnislav a Běla‘, ‚Na hranici města německého‘) nebo lidové balady (‚Juliána, krásná panna‘). Projevuje značnou pohotovost tam, kde paměť zklame a sama doplňuje text vlastními dodatky. K mnohým písním podala přesné údaje o jejich funkci, nositelích a situaci, kdy se zpívaly. [...] K charakteristickým*

rysům přednesu F. Petru patří nadměrné používání repetice, což asi souvisí s faktem, že zpěvačka si připomínala text mnohdy teprve v průběhu vlastního zpěvu; opakování fráze tedy mělo za účel vzpomenout si, jak text pokračuje. (Toncrová 1981: 209)

Zmíněná badatelka se dále zamýšlí nad tím, jak se proměňuje repertoár v průběhu lidského života, jaké jsou jeho vazby k emocím člověka a dochází k závěru, že folklorista nemůže plně proniknout do způsobu myšlení nositelů: „...podobné otázky může folklorista jen zhruba nadhodit, popřípadě je sledovat při práci s interprety, ale zodpovědět je může teprve psycholog. Pro folkloristy tak odpadá možnost nahlédnout blíže do mechanismu paměti, který uvádí v pohyb folklórní projevy a zajišťuje jejich vývoj a kontinuitu.“ (Toncrová 1981: 212)

Uvedená studie mimoděk připomněla ještě jeden významný aspekt ve vztahu k tradiční lidové kultuře a paměti. Většinou je tato problematika spojována s orálními projevy, které se přenášejí z generace na generaci. Je však nezbytné do jejího spektra zahrnout i písemné záznamy, jež o životě venkovanů a o jejich kultuře pojednávají nikoli z pohledu sběratelů či jiných zájemců, ale přinášely svědectví samotných nositelů této kultury. Vzhledem ke stavu gramotnosti na venkově nebyly tyto prameny, zvláště ve starších obdobích, příliš četné. Přesto však existovali kronikáři či písmáci, kteří zaznamenávali to, co považovali sami za podstatné – ať již to byly poznatky osobní, nebo reflexe okolního světa.⁴ Alžběta Kulíšková, editorka knižního vydání rukopisných zápisků sedláka Josefa Dlaska (1752–1853), který pocházel z Dolánek u Turnova, v zamyšlení nad smyslem takového počínání napsala: „*Někdy stačí málo, aby se člověk stal nesmrtelným. Nemusí být státníkem, slavným umělcem ani vynálezcem. Někdy stačí si občas večer po celodenní práci sednout ke stolu ve světnici a ve světle svíčky zapsat, co vám přijde na mysl. Snad pro povzbuzení vlastní paměti, snad*

4. Srov. např. Pavlicová, Martina: Život je smích skrze slzy. In: Příbylová, Irena – Uhlíková, Lucie (eds): *Smích a pláč*. Náměšť nad Oslavou: Městské kulturní středisko, 2009, s. 7–14.

pro zachycení důležitých událostí a znalostí pro své potomky, snad pro předčítání sousedům.“⁵ (Kulišková 2015: 7) I tato písmácká linie je důležitým pramenem pro formování kulturní paměti.

S proměnou tradiční lidové kultury se kulturní paměť venkova začala vyvíjet v širších souvislostech a také s novými podněty, jež souvisely s ochranou mizejících tradic. A zde se dostáváme k poslední části naší úvahy. Ačkoli se o folklorismu jako následné etapě po postupném mizení tradiční lidové kultury hovoří jako o obecném fenoménu tzv. druhé existence lidové kultury, lze v jeho rámci rozlišit různé směry s odlišným vývojem. Současné empirické výzkumy ukazují pozoruhodnou souvislost uchovávání projevů tradiční lidové kultury a následný rozvoj folklorismu tam, kde byly příznivé podmínky pro rozvoj života na vesnici včetně demografických charakteristik, jak uvádí etnolog Roman Doušek: „*Na základě historických dat tedy musíme brát v úvahu, že industrializace a s ní spojená urbanizace druhé poloviny 19. století způsobovala depopulaci venkova. [...] Moravský venkov nelze z demografického hlediska považovat za homogenní celek a ani folklorismus se na konci 19. století a během první poloviny 20. století neobjevoval na celém moravském venkově ve stejné intenzitě. Krize společnosti nemusí vyvolávat bezprostřední reakci, může mít více fází a depopulace může být pouze jednou z nich. Může být ovšem také tou fází krize, na niž společnost v tu chvíli nemá sílu reagovat [...] což může vést ke zhroutilí společnosti a jeho zániku.*“ (Doušek 2016: 206) Analogicky můžeme vztáhnout tento příklad i na vývoj kultury a kulturní paměti – podle již citovaného J. Assmanna kultura souvisí s pamětí, o níž se opírá společnost; zároveň je pro kulturní paměť důležitá historie vzpomínky (Assmann 2001: 32, 50). Badatel také zdůrazňuje, že člověk se může vztahovat k minulosti tehdy, když si ji uvědomuje (tamtéž: 33).

5. Josef Dlask své zápisy pořizoval od roku 1805 až do tragické smrti roku 1853, kdy jako sedmdesátiletý utonul v rozvodněné Jizeře. Díky jeho záznamům se dozvídáme leccos převzatého z jiných pramenů, ale zejména o životě tehdejšího člověka, o počasí, úrodě, o návštěvě císaře, místních požárech, poutích, pohřbech, muzikantech ad. Jeho potomci sice měli snahu v zápisech pokračovat, ale uskutečnili jich pouze několik.

Je samozřejmě otázka, do jaké míry je dnešní folklorismus k minulosti vztahován. Projevy, které s ním spojujeme v koloběhu života zejména na venkově, tuto spojitost vykazují rozhodně silněji než např. městské souborové hnutí – v průzkumu souborů, který byl prováděn před deseti lety, se u motivací docházení do souboru vztah k lidové kultuře objevoval ve vyplněných dotaznících spíše jako okrajový motiv (Pavlicová – Uhlíková 2008: 30). Ale i u vazeb s lokálními aktivitami se setkáváme s příklady, kdy lze na jedné straně vidět silně vnímanou místní tradici a snahu o její udržení, ale na straně druhé také vnášení nových prvků nejruznějšího charakteru. V komentáři nad fotografiemi krojů z jedné slovácké lokality v nedávném výzkumu respondentka přemítala nad současným trendem oblékání mužských kabátků (*lajbl*). V tradičním lidovém oděvu se tato svrchní oděvní součástka oblékala v zimním období, dnes je to bez ohledu na roční dobu. Respondentka tuto skutečnost přikládala novému kulturnímu fenoménu (zejm. na jižní Moravě), a to existenci mužských folklorních pěveckých sborů, které při své prezentaci volí tuto variantu oblečení: „...*a to udělaly mužské sbory pěvecké, že oni prostě lajble, říkám v lajbloch sa nechodilo, v lajbloch chodili až staríci, když bylo zima, jinak chodili furt, chodili v dudovici.*⁶ *Říkám, podívejte sa na staré pomníky, jenomže všeci dali nové pomníky, už tam ty fotky nejsou.*“⁷

Manžel respondentky (oba celý život aktivně působí ve folklorním hnutí) se naopak v jiné části výzkumu vyjádřil k místní hodové tradici a k dnešní účasti dětí na hodech, což podle něj bylo zavedeno v dané lokalitě až na přelomu 60. a 70. let 20. století: „...*to je zajímavé, že dřív děti na hody vůbec nechodily. Když sme začínali s hodama, tak první děti, keré šly na hody, byly [...]* naše.“⁸ Tuto skutečnost vysvětlil tím, že organizace hodů se ujal místní folklorní soubor a okruh lidí, kteří se souborem byli spjatí – hody tedy nepořádala již jen svobodná mládež obce, jak tomu bylo v minulosti: „*Ano, protože jsme byli v podstatě ženatí, měli*

6. *Dudovice* – sváteční mužská košile.

7. Respondentka (nar. 1952), Staré Město, rozhovor z 24. 11. 2017.

8. Respondent (nar. 1951), Staré Město, rozhovor z 24. 11. 2017.

svoje děti, tak sme je do kroje oblekli a vzali na ty hody, ale do té doby žádné děti na hody nechodily. A teď, když vidíš, že jde dvě stě dětí, tak je to zajímavé, jak se to rozšířilo. [...] Ale dřív ty hody byla slavnost dospívající mládeže, to tak prostě bylo, že tam byli akorát všichni ti, co mohli vlastně na tu zábavu a byli už starší, tak šli na ty hody, ale děti ne.“⁹

Uvedené příklady naznačují, že i u dnešních nositelů lidových tradic, většinou již pevně svázaných s folklorismem, tedy s tzv. druhou existencí folkloru či lidové kultury, se setkáváme ve vztahu ke kulturní paměti se stejnými procesy, na které reagovali již jejich předchůdci: zapomínání, vzpomínání i snaha udržet obsah generační paměti. Kulturní paměť je posilována tradicí, zároveň se však do ní promítají aktuální vlivy osobní i dobové. Zcela jistě nás napadne otázka, proč se dnes, tedy v období masové kultury, v lokálních podmínkách stále vyvíjí linie folklor – folklorismus. Jednou z odpovědí může být názor etnologa Romana Douška, že folklorismus souvisí s historickou pamětí a svým potenciálem vede k artikulaci pozitiv venkovského života a venkova jako kulturního prostoru pro žití (Doušek 2016: 214).

V závěru lze konstatovat, že lidové tradice a jejich obraz byly vždy odkázány na paměť. Vedle samotných tradic konkrétní kultury se vyvíjela tradice badatelská, která také formovala svůj vztah ke kulturní paměti a ke konkrétním zpěvákům, tanečnickům a dalším osobnostem – nositelům obsahu paměti. S jistou nadsázkou lze tedy říci, že lidové tradice byly a jsou v zajetí paměti svých nositelů i těch, kteří je zkoumali a interpretovali. Vždy je proto nutné pečlivě studovat všechny souvislosti, vzájemné vlivy a kontexty. Úkol to není snadný, pro pochopení historické paměti a kulturní identity, kde tradiční lidová kultura a její odkaz zaujímá důležité místo, však nesmírně potřebný.

Příspěvek vznikl v rámci Specifického výzkumu Ústavu evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity (MUNI/A/1019/2017)

9. Tamtéž.

Netištěné prameny:

Etnologický ústav AV ČR, v. v. i, Praha, pracoviště Brno, dokumentační sbírky a fondy, sign. R/Bakešová, inv. č. 3140a; Bakešová, Lucie: Jak jsme našli Královničky. Rukopis z roku 1922.

Tištěné prameny a literatura:

- ASSMANN, Jan 2001 (1992): *Kultura a paměť. Písmo, vzpomínky a politická identita v rozvinutých kulturách starověku*. Praha: Prostor.
- ČERNÍČKOVÁ, Kateřina 2012: *Proměny taneční tradice ve Velké nad Veličkou (na příkladu tance horňácká sedlácká)*. Disertační práce. Praha: HAMU.
- DOUŠEK, Roman 2016: Sociální souvislosti folklorismu na Moravě na konci 19. století. *Český lid* 103, č. 2, s. 199–216. DOI: <http://dx.doi.org/10.21104/CL.2016.2.03>
- HOLÝ, Dušan 1978: Za Vaškem Mlýnkem (1926–1976). *Národopisné aktuality* 15, č. 4, s. 304–306.
- KRETZ, František 1901: Slováčtí hudci. *Český lid* 10, s. 52–57.
- KULÍŠKOVÁ, Alžběta (ed.) 2015: *Zápisky sedláka Josefa Dlaska. Měl jsem nestálé štěstí*. Turnov: Muzeum Českého ráje.
- LANGER, Josef Jaroslav 1861: Svatební obyčeje a písně. In: *Spisy Jaroslava Langerera*. Díl II. Praha – Vídeň: Kober & Markraf.
- PAVLICOVÁ, Martina – UHLÍKOVÁ, Lucie 2008: Folklorní soubory jako výrazný činitel etnokulturních procesů: úcta k tradici i naplňování sociálních a osobních potřeb. In: TONCROVÁ, Marta (ed.): *Vývojové proměny etnokulturní tradice*. Brno: Etnologický ústav AV ČR, s. 25–36.
- TONCROVÁ, Marta 1981: Zpěvačka Františka Petřů a její repertoár. *Národopisné aktuality* 18, č. 3, s. 207–214.
- VÁCLAVEK, Bedřich 1963: České světské písně zlidovělé. In: Václavek, Bedřich: *O lidové písni a lidové slovesnosti*. Praha: Československý spisovatel, s. 129–142.
- ZÍBRT, Čeněk 1912: F. Hruška, znalec lidu chodského. *Český lid* 22, s. 161–165.

Folk traditions in the hold of memory

The fading of traditions of folk culture, their falling out of memory, and their preservation have been talked about for more than two centuries. From the first pioneers and people interested in folk culture, this thread leads up to the present, where it is connected not only to ethnologists and other scholars, but to artistic spheres and the general public. The paper deals with diverse aspects, which can be observed in connection with folk traditions and memory. The author follows statements, comments, and narrations of observers and bearers of folk culture in order to show the evolution of approaches to memory in the field of folk traditions. These include both a tie between memory and its bearers, and a reflection of folk traditions in general cultural memory. The development of research memory, which studies and interprets manifestations of folk culture, can be observed as well. Last but not least, the paper considers the preservation of folk traditions, which provides new enrichment and activation of culture memory.

Key words: Traditional folk culture; folk traditions; folklorism; memory; forgetting; recollecting; individual memory; cultural memory; preservation/safeguarding of folk traditions.